

Yayın Değerlendirme / Review

Dirim, İnci & Auer, Peter: *Türkisch sprechen nicht nur die Türken: Über die Unschärfebeziehung zwischen Sprache und Ethnie in Deutschland. (Linguistik-Impulse und Tendenzen 4)* Berlin; New York:

Walter de Gruyter. 2004. x + 245 s.

Dr. Astrid MENZ *

Almanya'da konuşulan Türkçe hakkında şu ana kadar çok fazla çalışma yapılmadı. Türklerin dil durumu araştırılırken en fazla Almancayı nasıl edindikleri, nasıl kullandıkları üzerine duruldu. Almanya'da büyüyen Türk çocuklarının Türkçelerini odak alan çalışmalar ise sadece birkaç tanedir. Bu yazının konusu olan kitap ise Almanya'da konuşulan Türkçeye başka bir açıdan bakıyor: Türk olmayan, Türkçeyi kurs görmeden, arkadaşları ya da komşularından öğrenen gençlerin Türkçeyi neden öğrendiklerini, kiminle, ne zaman ve nasıl kullandıklarını araştırıyor.

Kitap yedi ana bölümden, kullanılan transkripsiyonun kurallarını açıklayan bir ekten (s. 233) ve kaynakçadan (s. 234-245) oluşuyor.

Dirim/Auer, ilk bölümde, bugünkü Almanya'da Türkçenin durumunu özetliyorlar. Yazarlar Almanya'nın tek dilli ve tek etnik gruplu (monoethnisch) toplumdaki çok dilli ve çok etnik gruplu (multiethnisch) topluma geçmesiyle beraber, 90'lı yıllarda Türkçenin imajının 'misafir işçi' dilinden, farklı diller konuşan azınlıkların 'itibarlı dili'ne (Leitsprache) dönüştüğünü iddia ediyorlar. Bu gelişmeyi ise Almanya'daki Türklerin imajının, acınası bir sosyal sınıfı oluşturan 'misafir işçi'den etnik-kültürel bir grubu oluşturan 'etnik kent genç'i'ne (Ethnic Urban Youth) dönüşmesine bağlıyorlar. Bu etnik-kültürel gruplaşmayı Almanya'daki Hip-Hop müzik grupları, edebiyatta Feridun Zaimoğlu'nun Kanak Sprak projesi ve mizahçıların kullandıkları üslup örnekleriyle gösteriyorlar (s. 2-13). İlk bölümün ikinci kısmı (s. 13-27) Almanya'daki Türklerin dil durumuyla ilgili olarak şimdiye kadar yapılan araştırmaları ele alıyor. Haklı olarak, bazı araştırmalarda saptanan dil yanlışları'nın

---

*Boğaziçi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi / İSTANBUL
Astridmenz@e-kolay.net

hatadan çok dil ilişkisiyle ilgili dil değişimleri olduğunu söylüyorlar. Ayrıca, genelde iki dili farklı alanlarda kullanan bu iki dilli insanların iki dildeki söz varlığının değişiklik gösterdiği de doğrudur. Bu gerçekleri her araştırmada göz önünde tutmak gerekir. Fakat Hamburg'da yapılan bir dil durumu araştırmasında (Sprachstandsstudie) 137 Türk "çocuğunun aşağı yukarı sadece %7'si her iki dile de yeterli derecede hakim değiller"* (s. 19) ifadesindeki 'sadece'yi anlayamadım. Kanımca hayli yüksek olan bu oran bir açıklama bekliyor.

Bir sonraki kısımda (1.4, s. 32-35) yazarlar, 25 gencin yardımıyla, 1997-2000 arasında Hamburg'da yaptıkları bir araştırmanın metotlarını açıklıyorlar. Araştırmaya katılan gençlerden 9 tanesi evde Almanca, diğerleri sırasıyla Arapça (6), Farsça (1), Azerice ve Farsça (1), Paştı (1), Yunanca (1), Sırp-Hırvatça (2), Lehçe (1), Bulgarca (1), Rusça (1) ve Cape Verde adaları kreolü (1) konuşmaktadır. Kitapta araştırmaya katılan gençlerin takma adlarını, cinsiyetlerini, yaşlarını, meslek ve okul durumlarını ve ailede konuşulan dili bir çizelge halinde veriyorlar. Gençler takma adları ile kitabın kalan kısmında, analizde ve verilen örneklerde tekrar tekrar okuyucunun karşısına geldiği ve eğitim ve aile durumu dil kullanımında önemli olduğu için, bu tabela alfabetik olarak verilseydi okuyucu için daha kullanışlı olabilirdi (2).

İkinci bölümde yazarlar (s. 36-69) Almanya'da Türkçenin Türk olmayan gençlerde kullanımının simgesel değerini ve edinilmesinin sebeplerini, araştırdıkları gruba odaklanarak tartışıyorlar. Araştırmaya katılan gençler için Türkçenin özel bir kültürel anlamı olduğu görülüyor, Türkçe kullanmakla yaşadıkları toplumda kendilerine bir kimlik ediniyorlar. Bununla ilgili üç boyut önem taşıyor: Türklere yakınlık, kentsel gençlik kültürü ve dışlanmışlık. Araştırmaya katılanlarla yapılan söyleşiler, gençlerin kendi aralarında ve arkadaşlarıyla konuşurken bizzat yaptıkları bant kayıtları ve etnografik gözlem metoduyla, her gencin bu üç boyutlu uzamdaki yerleri saptanıyor. Sonuçlar, sayfa 38'de bir grafik halinde veriliyor. 'Türklere yakınlık' boyutuna gelince, araştırmaya katılanların genelde Türklere karşı nötrden çok olumluya giden tutumlar sergilediği görülüyor. Bunun bir tek istisnası Türklere hayli olumsuz bakan, fakat yine de Türkçe bilen ve kullanan Cape Verdeli bir genç. On iki genç için Türkçe kullanımı toplumdan dışlanmışlık kültürüne (Außenseiterkultur) bir yakınlık simgesi, dokuz genç için bir kentsel gençlik kültürü simgesidir. Birkaç kişinin Türkçe kullanımının sebebi ise simgesel olmaktan çok işlevseldir. s. 48-86'ya kadar araştırmaya katılanların bu üç boyutlu çerçevedeki yerleri, farklı sebepleriyle birlikte tartışılıyor. s. 69'da yazarlar ikinci bölümün sonucu olarak Türkçe kullanımının, yalnızca bir Türklere

* Nur ca. 7 % der Kinder beherrschten beide Sprachen nur unzureichend

yakınlık duygusundan kaynaklanmadığını, bunun yanısıra kentsel genç kültürü ve dışlanmışlık boyutlarının da rol oynadığını vurguluyorlar.

‘Hangi Türkçe?’ (Welches Türkisch?) başlıklı üçüncü bölüm, gençlerin kullandıkları dil yeterliliğinin seviyesini araştırıyor.

Haklı olarak Dirim/Auer bu bölümün giriş kısmında (3.1. Vorbemerkungen), araştırılan gençlerin dil yeterliliğinin doğal olarak Türkiye’de konuşulan okumuş insanların ölçünlü dilinin seviyesine ulaşamadığını belirtiyorlar. Buna karşın dili gündelik hayatlarında ve bu hayatı sürdürmeye yetecek şekilde öğrendiklerini ekliyorlar. (Bu çok önemli gerçeği keşke Almanya’da büyüyen Türk çocukların Türkçesini araştırılan bazı araştırmalar da dikkate alsın!)

Sergilenen dil seviyesiyle ilgili olarak, topladıkları malzeme sınırlı olduğu için gençlerin dil hakimiyetini tam olarak göstermediğini ve gençlerin edilgen hakimiyetlerinin etken hakimiyetlerinden daha yüksek olduğunu vurguluyorlar.

Bölümün kalan kısımları Türkçenin hangi öğelerinin öğrenildiğine (s. 74-100), hangi hataların yapıldığına (s. 101-107), katılanların Türkçeyi ne kadar kullandığına (s. 108-132) ve sonuçlara (132-133) adanmış. Bu ilk iki kısımda iki araştırmacının Türkçe gramer bilgilerinin maalesef yetersiz olduğunu görüyoruz. Buna ilişkin çok sayıda hatanın sadece çok vahim olan bazıları şunlardır:

S. 78’de iki kızın sohbetinin transkripsiyonu verilir. Türk olmayan kız hem Zeytinburnu hem de Zeytinburunlu sözcüklerini kullanır. Yazarlar, koca bir sayfa tartışma sonunda, gramer kurallarına uygun şeklin Zeytinburnulu olduğunu iddia ederler. Yaptıkları açıklamalardan, sorunun +II ekiyle ilgili gramer kurallarını tam olarak bilmemek mi yoksa sadece ne demek istediklerini ifade edememek mi olduğu anlaşılıyor. Çünkü gramer kurallarına göre +II eki bir tamlamaya eklenirken iyelik ekinin yerine eklenir, örneğin güneş gözlüğü ve güneş gözlüğü değil güneş gözlüklü vb. (bkz. Lewis: 1985: 234; van Schaaijk 2002: 69 ve 84-94; Ersen-Rasch 2001: 33). Böylece Zeytinburunlu şekli gramer bakımından doğrudur (ve aslında anadili Türkçe olmayan bu kızın, sözcüğü bu şekilde kullanması ilginçtir). Fakat Zeytinburnu yer adı olarak sabitleşmiştir ve Zeytinburnulu şeklindeki kullanım, gramer kurallarına aykırı olarak, yaygınlaşmaktadır. Yazarlar bu tartışma sırasında ortaya büyükburunlu sözcüğüne atarlar, anlamını da kibirli (hochnäsiger) olarak verirler. Oysa, kibirli anlamına gelen deyim, burnu büyük’tür; lakin bir kişi ya da bir nesne sözcük anlamında büyük burunlu olabilir (ve dolayısıyla tek sözcük olmadığı için bitişik yazılmaz). Aynı yapıyı, sözcük türeme başlığı altında (3.2.10. Wortbildung, s. 92) bir kez daha tartışılır. Burada ‘kurala göre doğru türemiş fakat ölçünlü dile göre yanlış olan oralılık ismi Zeytinburun+lu’ gibi şaşırtıcı bir ifade kullanırlar. Yazarlar bu olguya sesbilimsel değil biçimbilimsel kurallar açısından baksalardı bu hataya düşmezlerdi.

Kişiye gönderim kısmında ve genelde fiil çekimiyle ilgili yazdıklarında ekfiil, kişi ekleri ve iyelik eklerini tam olarak birbirinden ayıramadıkları ortaya çıkıyor; örneğin s. 81'de taş pide+n ifadesini doğru olarak tercüme ettikleri halde (dein steinhartes Fladenbrot) isim + 2. tekil kişi eki diye çözümlemişlerdir.

S. 91'de emir kipine ilişkin olarak 'Emir kipi, verilerimizde hemen hemen her zaman sözcük sonu /A/ ile pekiştirilmiş 2. tekil kişi ekiyle de işaretlenebilir; böylece pekiştirilmiş bir emir eki -sAnA farz edilebilir' (Der Imperativ kann auch durch das Suffix der 2. Ps. Sg. markiert werden, das in unseren-Daten fast immer durch auslautendes /A/ verstärkt ist, so dass sich ein verstärkendes Imperativsuffix -sAnA ansetzen lässt) ifadesi yer alır. Bu ifade ve s. 95'teki örnek 44 ile ilgili çözümlenmeden, yazarların şart ekinde bihaber olduklarını, daha da vahimi hiçbir gramer kitabına bakmadıklarını anlıyoruz. Oysa kaynakçalarında yer alan Lewis'in Turkish Grammar kitabında bu şekil açıklanır (s. 271-272). Bir de 'hemen hemen her zaman pekiştirici /A/ kullanılıyor' dediklerine göre, buradan kullanılmadığı zamanların da olduğu sonucu ortaya çıkıyor. Böyle örnekler gerçekten varsa verilerinde asıl ilginç olanı onlar olurdu ve okur böyle bir örnek görmek isterdi.

Yazarlar, s. 93'te sözcük türeme kısmında *manyaklaştın* sözcüğünü çözümlerken +laş ekini isimden sıfat türeten ek olarak tarif etmişlerdir. Bu besbelli ki Almanca tercümelerinden kaynaklanan bir çözümlenme (bist du doof?) olup Türkçeye hiç bir ilgisi yoktur. Bu hataya düşerken bir sıfattan sonra nasıl bir aspekt-zaman eki gelebildiğini herhalde ya kendilerine hiç sormadılar ya da ekfiili ve fiile gelen ekleri birbirinden ayıramadılar.

Son olarak s. 95'teki 44b örneğine değinelim. Örnek aynen şöyle: *elimde olsaydı seni öldürürdüm* ('wenn ich es könnte, würde ich dich umbringen!', Maike 1, A, 24.7)

Bu örneği parçacıklar (Partikeln) üzerinde durdukları kısımda vermişler ve böylece kalın olarak işaretlenmiş +de ekini parçacık olarak algılamışlardır. Aksi takdirde bu örneğin burada verilmesi zaten anlamsız olurdu. Tercümeyle biraz daha Türkçeye yakın yapsaydılar, belki bu ekin bulunma hali eki olduğunu fark ederlerdi. Dahası, çözümlenmede bir de şöyle demektedirler: '... örnekte iki geçmiş zamanla işaretlenmiş cümlelerin arasındaki basit kopukluk şart olarak yorumlanır.' Bu ifadeden yine şart ekinde bihaber olduklarını ve geçmiş zaman eki ile geçmiş zaman ekfiilini birbirinden ayıramadıklarını görüyoruz.

Bu kadarla yetinmek istiyorum; fakat kitapta buna benzer çok sayıda çözümlenme yer alıyor. Bir de bence yazarların bazı şekillerle ilgili olarak -genelde dipnotlarda- kullandıkları 'ağızsal', 'ölçün dışı konuşma diline ait', 'sosyolekte' ya da 'gençlik diline ait' gibi nitelemeler de çok problemlidir.

Kalan kısımda gençlerin kullanım çokluğu bakımından ve belki de dil hakimiyeti bakımından üç gruba ayrıldıklarını tespit ettiklerini yazarlar: Azami, karışık ve asgari kullanılanlar. Azami kullanım grubundaki gençler Türkçeyi hemen hemen tek dilli Türk gençleri kadar kullanırlar. Bunların arasında Daniel adlı, Türklere ve Türk kültürüne kendi dediklerine göre hiç olumlu bakmayan bir gencin de yer alması hayli şaşırtıcıdır. Araştırmaya katılan gençlerden yedisinin Türkçe hakimiyeti yüksek, fakat iki dilli karışık bir üslupları var. Asgari kullanım grubundaki gençlerin dil hakimiyeti düşüktür; Almancalarına sadece bazı Türkçe deyimler ve tek tük sözcükler karıştırmaktadırlar.

Sonuçta yazarların bu üçüncü bölüme ait olarak sergiledikleri örneklerin son derece ilginç olduğunu, fakat çözümlemelerde çok sayıda hata yaptıklarını -ve bazı hataların çok vahim olduğunu- söylemek gerekir. Bu hataları da bir Türkçe uzmanına danışsalar ya da en azından bazı gramer kitaplarına -ki zaten kaynakçaya göre bir tek Lewis'in gramerini ve bunu da yukarıdaki örneklerden görüldüğü gibi çok yüzeysel bir şekilde kullanmışlar- baksalardı, giderebilirlerdi.

Araştırmaya katılan gençlerin tümü hiç kurs görmeden Türkçe öğrenmişler. Dördüncü bölümde (s. 135-151) yazarlar gençlerin dil öğrenimine ne zaman başladıklarını ve bazılarının da hangi stratejiler yardımıyla ilerlediklerini betimlerler. Verilen bilgilere göre gençlerin bazıları hatırlayamadıkları kadar erken, bazıları ergenlik çağında başlamışlar Türkçe öğrenmeye. Tümü de arkadaş ya da komşuların yardımıyla dil ediniminde ilerlemişler. Uyguladıkları edinim stratejilerinde sözcük ezberlemek çok önemli bir rol oynamıyorsa da (s. 140), deyim ve şarkı sözleri ezberlemelerinin buna benzer bir işlevi olduğunu varsayabiliriz.

Beşinci bölümde Türkçenin söylem içinde nasıl kullanıldığı ele alınıyor. Yazarlara göre dilsel yeterliliğini ya da yetersizliğini iletişimde göstermek iki dilliliğin önemli bir unsurudur (s. 152); dilsel yeterliliğin bir parçası ise iki dilli ortamda toplumsal kullanım kurallarını bilmektir. Araştırmaya katılan gençler Türkçeyi çoğu zaman Almancayla dönüşümlü konuşurlar. Böylece bir "iki dilli tarz" oluşmuştur. Yazarlar burada iki dilli kullanımı betimlemek için (s. 158) iki ayrı terim kullanırlar. Onlara göre iki dilli kullanım işlevsel ise kod değiştirme (Code-Switching), karma bir konuşma tarzında ise kod karıştırma (Code-Mixing) söz konusudur. İki dilli kullanımın işlevi de gencin kendine vermek istediği kimlikle ilgilidir. S. 159-191'e kadar yazarlar kod değiştirme-nin çeşitli işlevlerini örneklerle açıklarlar. Bunların arasında 'Türkçede sözlü türler' (Türkische mündliche Gattungen) kısmında arabesk dedikleri üsluba örnek olarak s. 182-184'te yer alan sohbette, aslında sadece bir Türk kızının ağırlıklı olarak konuştuğunu, bütün 'arabesk' sözlerin ondan kaynaklandığını, 'sohbet'e katılan diğer kızlardan birinin sadece bir tek kelime ettiğini (s. 183

und / 've'), öbürünün ise Türk kızın arabesk sözlerine daima karşı çıktığı ya da sorguladığını, bazen de arkadaşının dedikleriyle pek bağlantılı olmadan konuştuğunu görüyoruz. Almanya'da Türkçe-Almanca iki dilli kullanımda bir arabesk üslubu varsa da bu sohbet bunun iyi bir örneği değildir bence.

S. 192-200 arasında kod karıştırmayı örnekleriyle açıklarlar. Bölümün sonuç sözlerinde Türk olmayan gençlerin iki dilli kullanımındaki kod değiştirme ve kod karıştırmalarının Türk olanlarınkinden farklı olmadığını tespit ettiklerini vurgularlar.

Altıncı bölüm araştırmaya katılanların ve Türk arkadaşlarının Almancalarıyla ilgilidir. Yazarlar Almanya'daki Türk gençlerinin kullandıkları ve Almancanın bir etnolekti (etnik ağız) olarak tanımlanan dil türünün sesbilimsel, şekilbilimsel ve sözdizimsel özelliklerini kısaca anlattıktan sonra araştırmaya katılan gençlerin Almancasıyla ilgili bulgularını sıralarlar: Gençlerin çoğu Türk gençlerinin kullandıkları etnolekte -tüm özellikleriyle olmasa da- benzeyen bir şekilde Almanca konuşurlar. Bunu gündelik hayatlarında çok fazla Türkçe kullanmayan ya da bilmeyen gençler de yaparlar. Bu ilginç durumu açıklamak için, araştırmaya katılanlar arasında çok sayıda Alman olmayan gencin de bulunduğu ve bunların bir etnolekt kullanmalarının doğal olduğu öne sürülemez, çünkü Alman gençlerin ve hatta lisede okuyan Almanların da aynı etnolekti kullandıkları bu araştırmada gözlenmiştir. Bu tabii ki bütün bu gençlerin ölçünlü Almanca bilmedikleri anlamına gelmez. Hem Türkçeyi, hem Almanca etnolekti, hem de Almancayı durumuna ve karşısındakine göre kullanırlar. Yazarlara göre bu etnolekt, biraz değişik bir şekilde bazı mizahçılar tarafından da kullanıldığı için, medya yoluyla, Türklerle temasları olmayan Alman gençleri arasında da yayılmaktadır.

Yedinci bölümde Türkçenin değeri ve prestijinin Almanya'da son 15 yıl içinde değiştiği ve böylece bütün beklentilere rağmen yok olmadığı ve böyle bir tehlike de olmadığı hatta Türk olmayanlar tarafından da kullanıldığı vurgulanmaktadır. Türk olmayanlar da dili, bir iletişim kurma gereğinin yanında bir kimlik seçiminin aracı olarak kullanmaktadırlar. Türkçe kullanmak, Türklerle ya da genel olarak yabancılara yakınlık duygusunun veya bir kentsel genç kültürüne mensup olmanın ya da bir toplum dışı gruba mensup olmanın simgesi olabilir. Yazarlar, ulaştıkları sonuçların toplumun giderek çok dilli olacağını kanıtladığı görüşündedirler. Bu çok dilliliğin okul başarısını olumlu mu olumsuz mu etkilediği, PISA (Programme for International Student Assessment) öğrenci değerlendirme sonuçları Almanya'da iyi çıkmayınca yoğun olarak tartışılmaya başladı. Yazarlar bu tartışmadaki problemleri s. 230-232'de özetlerler.

Kitap ilginç ve önemli bir konuyu toplumdilbilimsel açıdan araştırmaktadır. Türkçenin Almanya'da hem varlığını sürdürdüğünü hem de toplumda Türk

olmayanlarca da kullanılmaya başlandığını, bunda dilin sadece iletişim aracı olmaktan başka işlevlerinin de rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, kurs görmeyenlerin dili nasıl öğrendiklerine dair de bilgi veriyor ve gençlerin arasında iki dilli özel bir üslubun geliştiğini ispatlıyor. Dolayısıyla kitap, Almanya'daki Türkçeyi ve genelde iki ya da çok dilliliği araştıran herkes için önemli ve değerli bir kitap. Öte yandan, yazarların konuları aslen Türkçenin kuralları olmayıp Türkçenin kullanımı olsa da ve her iki araştırmacı aslen Türkçe değil Almanca uzmanı olsalar da, üçüncü bölümdeki çözümlerinin bu kadar çok hata içermesi düşündürücüdür.

Kaynakça:

- Ersen-Rasch, Margarete I. 2001: *Türkische Grammatik für Anfänger und Fortgeschrittene*. Ismaning: Max Hueber Verlag.
- Lewis, Geoffrey L. 1985: *Turkish Grammar*. Oxford: Clarendon Press.
- Schaaik, Gerjan van 2002: *The noun in Turkish: Its argument structure and the compounding straitjacket*. (Turcologica 49). Wiesbaden: Harrassowitz.

bilig

Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi

©Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı

Yayın İlkeleri

bilig, Kış/Ocak, Bahar/Nisan, Yaz/ Temmuz ve Güz/Ekim olmak üzere yılda dört sayı yayımlanır. Her yılın sonunda derginin yıllık dizini hazırlanır ve Kış sayısında yayımlanır. Dergi, yayın kurulu tarafından belirlenecek kütüphanelere, uluslararası endeks kurumlarına ve abonelere yayımlandığı tarihten itibaren bir ay içerisinde gönderilir.

bilig, Türk dünyasının kültürel zenginliklerini, tarihî ve güncel gerçeklerini bilimsel ölçüler içerisinde ortaya koymak; Türk dünyasıyla ilgili olarak, uluslar arası düzeyde yapılan bilimsel çalışmalarını kamuoyuna duyurmak amacıyla yayımlanmaktadır.

bilig'de, sosyal bilimlerle ilgili konular başta olmak üzere, Türk dünyasının tarihî ve güncel problemlerini bilimsel bir bakış açısıyla ele alan, bu konuda çözüm önerileri getiren yazılara yer verilir.

bilig'e gönderilecek yazılarda, alanında bir boşluğu dolduracak özgün bir makale veya daha önce yayımlanmış çalışmalarını değerlendiren, bu konuda yeni ve dikkate değer görüşler ortaya koyan bir inceleme olma şartı aranır. Türk dünyasıyla ilgili eser ve şahsiyetleri tanıtan, yeni etkinlikleri duyuran yazılara da yer verilir.

Makalelerin ***bilig***'de yayımlanabilmesi için, daha önce bir başka yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere kabul edilmemiş olması gerekir. Daha önce bilimsel bir toplantıda sunulmuş bildiriler, bu durum belirtilmek şartıyla kabul edilebilir.

Yazıların Değerlendirilmesi

bilig'e gönderilen yazılar, önce yayım kurulunca dergi ilkelerine uygunluk açısından incelenir ve uygun bulunanlar, o alandaki çalışmalarını tanıtmış iki hakeme gönderilir. Hakemlerin isimleri gizli tutulur ve raporlar beş yıl süreyle saklanır. Hakem raporlarından biri olumlu, diğeri olumsuz olduğu takdirde, yazı üçüncü bir hakeme gönderilebilir. Yazarlar, hakem ve yayım kurulunun eleştiri ve önerilerini dikkate alırlar. Katılmadıkları hususlar varsa, gerekçeleriyle birlikte itiraz etme hakkına sahiptirler. Yayım kabul edilmeyen yazıların, istek hâlinde bir nüshası yazarlarına iade edilir.

bilig'de yayımlanması kabul edilen yazıların telif hakkı Ahmet Yesevi Üniversitesi Müttevelli Heyet Başkanlığına devredilmiş sayılır. Yayımlanan yazılardaki görüşlerin sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve fotoğraflardan, kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Yayıma kabul edilen yazılar için, yazarı ve hakemlerine yayın tarihinden itibaren bir ay içinde telif / inceleme ücreti ödenir. Ücret miktarı, her yıl başında yayın kurulunun önerisi üzerine yönetim kurulunca belirlenir.

Yazım Dili

bilig'in yazım dili Türkiye Türkçesidir. Ancak her sayıda derginin üçte bir oranını geçmeyecek şekilde İngilizce ve diğer Türk lehçeleri ile yazılmış yazılara da yer verilebilir. Türk lehçelerinde hazırlanmış yazılar, gerektiği takdirde yayın kurulunun kararıyla Türkiye Türkçesine aktarıldıktan sonra yayımlanabilir.

Yazım Kuralları

Makalelerin, aşağıda belirtilen şekilde sunulmasına özen gösterilmelidir:

- 1. Başlık:** İçerikle uyumlu, onu en iyi ifade eden bir başlık olmalı ve koyu karakterli harflerle yazılmalıdır.
- 2. Yazar ad(lar)ı ve adresi:** Yazarın adı, soyadı büyük olmak üzere koyu, adresler ise normal ve eğik karakterde harflerle yazılmalı; yazarın görev yaptığı kurum, haberleşme ve elmek (e-mail) adresi belirtilmelidir.
- 3. Özet:** Makalenin başında, konuyu kısa ve öz biçimde ifade eden ve en fazla 150 kelimedenden oluşan Türkçe özet bulunmalıdır. Özet içinde, yararlanılan kaynaklara, şekil ve çizelge numaralarına değinilmemelidir. Özeti altında bir satır boşluk bırakılarak, en az 3, en çok 8 sözcükten oluşan anahtar kelimeler verilmelidir. Makalenin sonunda, yazı başlığı, özet ve anahtar kelimelerin İngilizce ve Rusçaları bulunmalıdır. Rusça özetler, gönderilemediği takdirde dergi tarafından ilave edilir.
- 4. Ana Metin:** A4 boyutunda (29.7x21 cm.) kâğıtlara, MS Word programında, Times New Roman veya benzeri bir yazı karakteri ile, 10 punto, 1.5 satır aralığıyla yazılmalıdır. Sayfa kenarlarında 3'er cm boşluk bırakılmalı ve sayfalar numaralandırılmalıdır. Yazılar 10.000 kelimeyi geçmemelidir. Metin içinde vurgulanması gereken kısımlar, koyu değil eğik harflerle yazılmalıdır. Alıntılar eğik harflerle ve tırnak içinde verilmeli; beş satırdan az alıntılar satır arasında, beş satırdan uzun alıntılar ise satırın sağından ve solundan 1.5 cm içeride, blok hâlinde ve 1 satır aralığıyla yazılmalıdır.
- 5. Bölüm Başlıkları:** Makalede, düzenli bir bilgi aktarımı sağlamak üzere ana, ara ve alt başlıklar kullanılabilir ve gerektiği takdirde başlıklar numaralandırılabilir. Ana başlıklar (ana bölümler, kaynaklar ve ekler) büyük

harflerle; ara ve alt başlıklar, yalnız ilk harfleri büyük, koyu karakterde yazılmalı; alt başlıkların sonunda iki nokta üst üste konularak aynı satırdan devam edilmelidir.

6. Şekiller ve Çizelgeler: Şekiller, küçültmede ve basımda sorun yaratmamak için siyah mürekkep ile düzgün ve yeterli çizgi kalınlığında aydın veya beyaz kağıda çizilmelidir. Her şekil ayrı bir sayfada olmalıdır. Şekiller numaralandırılmalı ve her şeklin altına başlığıyla birlikte önce Türkçe, sonra İngilizce olarak yazılmalıdır.

Çizelgeler de şekiller gibi, numaralandırılmalı ve her çizelgenin üstüne başlığıyla birlikte önce Türkçe, sonra İngilizce olarak yazılmalıdır. Şekil ve çizelgelerin başlıkları, kısa ve öz olarak seçilmeli ve her kelimenin ilk harfi büyük, diğerleri küçük harflerle yazılmalıdır. Gerekli durumlarda açıklayıcı dipnot veya kısaltmalara şekil ve çizelgelerin hemen altında yer verilmelidir.

7. Resimler: Parlak, sert (yüksek kontrastlı) fotoğraf kâğıdına basılmalıdır. Ayrıca şekiller için verilen kurallara uyulmalıdır. Özel koşullarda renkli resim baskısı yapılabilir.

Şekil, çizelge ve resimler toplam 10 sayfayı aşmamalıdır. Teknik imkâna sahip yazarlar, şekil, çizelge ve resimleri aynen basılabilecek nitelikte olmak şartı ile metin içindeki yerlerine yerleştirebilirler. Bu imkâna sahip olmayanlar, bunlar için metin içinde aynı boyutta boşluk bırakarak içine şekil, çizelge veya resim numaralarını yazabilirler.

8. Kaynak Verme: Dipnotlar, sadece açıklama için kullanılmalı ve açıklamalar da metnin sonunda verilmelidir. Metin içinde göndermeler, parantez içinde aşağıdaki şekilde yazılmalıdır:

(Köksoy 2000); (Köksoy 2000: 15)

Birden fazla yazarlı yayınlarda, metin içinde sadece ilk yazarın adı vd. yazılmalıdır: (İsen vd. 2002)

Kaynaklar kısmında ise diğer yazarlar da belirtilmelidir. Metin içinde, gönderme yapılan yazarın adı veriliyorsa kaynağın sadece yayın tarihi yazılmalıdır:

“Tanpınar (1976:131), bu konuda ....”

Yayın tarihi olmayan eserlerde ve yazmalarda sadece yazarların adı; yazarı belirtilmeyen ansiklopedi vb. eserlerde ise eserin ismi yazılmalıdır.

İkinci kaynaktan yapılan alıntılarda, asıl kaynak da belirtilmelidir:

“Köprülü (1926) ....” (Çelik 1998'den).

Kişisel görüşmeler, metin içinde soyadı ve tarih belirtilerek gösterilmeli, ayrıca kaynaklarda belirtilmelidir. İnternet adreslerinde ise mutlaka tarih belirtilmeli ve bu adresler kaynaklar arasında da verilmelidir:

<http://www.tdk.gov.tr/bilterim> (15.12.2002)

9. Kaynaklar: Metnin sonunda, yazarların soyadına göre alfabetik olarak aşağıdaki şekilde yazılmalıdır. Kaynaklar, bir yazarın birden fazla yayını olduğu takdirde yayımlanış tarihine göre sıralanacak; bir yazara ait aynı yılda basılmış yayınlar ise (1980a, 1980b) şeklinde gösterilecektir:

KÖKSOY, Mümin (2000), *Türk Yükseköğretiminde Yabancı Dille Eğitim, Bilimlik Dergiler ve Türkçemiz*, Ankara: Bilig Yay.

TİMURTAŞ, F.Kadri (1951), “Fatih Devri Şairlerinden Cemalî ve Eserleri”, *İÜ, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, IV (3) : 189-213.

SHAW, S. (1982), *Osmanlı İmparatorluğu*, (çev. M.Harmancı), İstanbul: Sermet Matb.

Yazıların Gönderilmesi

Yukarıda belirtilen ilkelere uygun olarak hazırlanmış yazılar, biri orijinal, diğer ikisi fotokopi olmak üzere üç nüsha olarak, disketiyle birlikte bilig adresine gönderilir. Yazarlarına raporlar doğrultusunda düzeltilmek üzere gönderilen yazılar, gerekli düzeltmeler yapılarak disketi ve orijinal çıktısıyla en geç bir ay içinde tekrar dergiye ulaştırılır. Yayın kurulu, esasa yönelik olmayan küçük düzeltmeler yapılabilir.

Yazışma Adresi

bilig Dergisi Editörlüğü

Taşkent Cad. 10. Sok. No: 30

06430 Bahçelievler/ANKARA / TÜRKİYE

Tel: (0312) 215 22 06

Fax: (0312) 215 22 09

www.yesevi.edu.tr/bilig

bilig@yesevi.edu.tr

bilig

Journal of Social Sciences of the Turkish World

©Ahmet Yesevi University Board of Trustees

Editorial Principles

bilig is published quarterly: Winter/January, Spring/April, Summer/July and Autumn/October. At the end of each year, an annual index is prepared and published in Winter issue. Each issue is forwarded to the subscribers, libraries and international indexing institutions within one month after its publication.

bilig is published to bring forth the cultural riches, historical and actual realities of the Turkish World in a scholarly manner; to inform the public opinion about the scientific studies on the international level concerning Turkish World.

The articles firstly related to social sciences subjects and dealing with the historical and current issues and problems and suggesting solutions for the Turkish World are published in *bilig*.

An article sent to *bilig* should be an original article which contribute knowledge and scientific information to its field or a study that bring forth new views and perspectives on previously written scholarly works. Articles introducing works and personalities, announcing new activities related to the Turkish world can also be published in *bilig*.

In order for any article to be published in *bilig*, it should not have been previously published or accepted to be published elsewhere. Papers presented at a conference or symposium may be accepted for publication if stated so beforehand.

Evaluation of Articles

The articles forwarded to *bilig* are first studied by the Editorial Board in terms of the journal's principles those found acceptable are sent to two referees who are well-known for their works in that field. Names of the referees are confidential and referee reports are safe-kept for five years. In case one referee report is negative and the other is favorable, the article may be sent to a third referee for re-evaluation. The authors of the articles are to consider the criticisms, suggestions and corrections of the referees and editorial board. If they disagree, they are entitled to counterpresent their views and justifications. Only the original copy of the unaccepted articles may be returned upon request.

The royalty rights of the accepted articles are considered transferred to Ahmet Yesevi University Board of Trustees. However the overall responsibility for the published articles belongs to the author of the article. Quotations from articles including pictures are permitted during full reference to the articles.

Payments to the authors and referees for their contributions are made within one month after publication. The amounts of payments are determined by the Editorial Board subject to the approval by the Board of Trustees.

The Language of the Journal

Turkiye Turkish is the Language of the journal. Articles presented in English or other Turkish dialects may be published not exceeding one third of an issue. Articles submitted in Turkish dialects may be published after they are translated into Turkiye Turkish upon the decision of the Editorial Board if necessary.

Writing Rules

In general the following are to be observed in writing the articles for bilig:

- 1. Title of the Article:** Title should be in suitable for the content and the one that expresses it best, and should be bold letters.
- 2. Name(s) and address(es) of the author(s):** Names and surnames are in capital letters and bold, addresses in normal italic letters; institution the author works at, contact and e-mail addresses should be specified.
- 3. Abstract:** In the beginning of the article there should be an abstract in Turkish, briefly and laconically expressing the subject in maximum 150 words. There should be no reference to used sources, figure and chart numbers. Leaving one line empty after the abstract body there should be key words, minimum 3 and maximum 8 words. At the end of the article there should titles, abstracts and key words in English and Russian. In case Russian abstract is not submitted it will be attached by the journal.
- 4. Main Text:** Should be typed in MS Word program in Times New Roman or similar font type, 10 type size and 1,5 line on A4 format (29/7x21cm) paper. There should 3 cm free space on the margins and pages should be numbered. Articles should not exceed 10.000 words. Passages that need emphasizing should not be bold but in italic. Quotations should be in italic and with quotation marks; in quotations less than 5 lines between lines and those longer than 5 lines should be typed with indent of 1,5 cm in block and with 1 line space.
- 5. Section Headings:** Main, interval and sub-headings can be used in order to obtain the well-arranged narration of information in the article and these headings can be numbered if necessary. Main headings (main sections, references and appendixes) should be in capital letters; interval and sub-headings should be bold and their first letters in capital letters; at the end of the sub-headings writing should continue on the same line after a colon (:).
- 6. Figures and Tables:** Figures should be drawn on tracing or white paper in ink so as not to cause problems in printing or reducing in size. Each figure should be on a separate page. Figures should be numbered with a caption of the title in Turkish first and English below it.

Tables should also be numbered and have the title in Turkish first and English below it. The titles of the figures and tables should be clear and concise, and the first letters of each word should be capitalized. When necessary footnotes and acronyms should be below the captions.
- 7. Pictures:** Should be on highly contrasted photo papers. Rules for figures and tables are applied for pictures as well. In special cases color pictures may be printed.

The number of pages for figures, tables and pictures should not exceed 10 pages. Authors having the necessary technical facilities may themselves insert the related figures, drawings and pictures into text. Those without any technical facilities will leave the proportional sizes of empty space for pictures within the text numbering them.

8. Stating the Source: Endnotes should be only for explanation and explanations should be at the end of the text.

References within the text should be given in parentheses as follows:

(Köksoy 2000); (Köksoy 2000: 15)

When sources with several authors are mentioned, the name of first author is written and for others (et. al) is added.

(İsen et al. 2002)

Full reference including all the names of authors should be given in the list of references. If there is name of the referred authors within the text then only the publication date should be written:

“Tanpınar (1976:131) on this issue ....”

In the sources and manuscripts with no publication date only the name of author; in encyclopedias and other sources without authors only the name of the source should be written

In the secondary sources quoted original source should also be pointed:

“Köprülü (1926) ....” (in Çelik 1998).

Personal interviews can be indicated by giving the last name(s), the date(s) and moreover should be stated in the references.

<http://www.tdk.gov.tr/bilterim> (15.12.2002)

9. References: Should be at the end of the text in the alphabetic order as shown in the example below. If there are more than one source of an author then they will be listed according to their publication date; sources of the same author published in the same year will shown as (1980a, 1980b):

KÖKSOY, Mümin (2000), *Türk Yükseköğretiminde Yabancı Dille Eğitim, Bilimlik Dergiler ve Türkçemiz*, Ankara: Bilig Yay.

TİMURTAŞ, F.Kadri (1951), “Fatih Devri Şairlerinden Cemalî ve Eserleri”, İÜ, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, IV (3) : 189-213.

SHAW, S. (1982), *Osmanlı İmparatorluğu*, (çev. M.Harmancı), İstanbul: Sermet Matb.

How to Forward the Articles

The articles duly prepared in accordance with the principles set forth are to be sent in three copies, one original and two photocopied forms with a floppy disk to bilig to the address given below. The last corrected fair copies in diskettes and original figures are to reach bilig within not later than one month. Minor editing may be done by the editorial board.

Correspondence Address

bilig Dergisi

Taşkent Caddesi, 10. Sok. Nu: 30

06430 Bahçelievler - ANKARA / TÜRKİYE

Tel: (0312) 215 22 06

Fax: (0312) 215 22 09

www.yesevi.edu.tr/bilig

bilig@yesevi.edu.tr